

Nummer 58

Verzameld door Wim Smeets

In deze rubriek vindt u samenvattingen van artikelen met in de kop een vogelnaam of een vogelaanduiding. Deze artikelen verschenen in de maanden november en december 2009 in Nederlandse dag-, week- en huis-aan-huisbladen.

Grutto heeft toekomst, ook bij de boer
Leeuwarder Courant, 3 november 2009
Er zijn de afgelopen maanden sombere publicaties verschenen over het afnemen van de weidevogelpopulatie in het algemeen en van de Grutto in het bijzonder. Maar er zijn hoopvolle ontwikkelingen. In verscheidene gebieden experimenteren boeren en natuurbeheerders met een nieuwe aanpak van het weidevogelbeheer. De aanpak heeft veelbelovende resultaten, maar vraagt een stevige,

gezamenlijke inspanning van allen die de weidevogels een warm hart toedragen voor verbetering van het landschap (herstel van de openheid), inrichting (onder andere het waterpeil), voedselrijkdom, bodemleven, kruidenrijk grasland en – niet te vergeten – faunabeheer. De provincies beschikken over een goede regeling om de gebiedsaanpak te financieren. Een goede regeling is echter nog geen garantie voor succes. Het is aan de beheerder om met die regeling de potenties van een gebied letterlijk tot leven te brengen. Het enthousiasme en de motivatie van de boeren en de natuurbeheerders zijn de belangrijkste succesfactoren van de gebiedsgerichte aanpak.

Overvliegende vogel saboteert grootste deeltjesversneller
Algemeen Dagblad, 7 november 2009
Volgens de directeur Mike Lamont van het onderzoeksinstituut Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire (CERN) in

Grutto heeft toekomst, ook bij boeren.

Foto: Wim Smeets.

Zwitserland heeft vermoedelijk een stukje brood van een overvliegende vogel in de ondergrondse tunnel ertoe geleid, dat één van de vele magneten te warm werd. Warm is relatief, want het gaat hier om opwarming van $-271,1^{\circ}\text{C}$ naar -265°C . De lage temperatuur is nodig om de bundel deeltjes zonder wrijving te kunnen afbuigen. De temperatuurstijging was echter genoeg om de alarmsystemen te activeren. CERN stond juist op het punt de versneller stap voor stap op te starten na een reparatie van een jaar. Het apparaat, dat zes miljard euro heeft gekost, ligt ondergronds op de grens van Frankrijk en Zwitserland in een kilometerslange ring.

Lepelaar Harrie is dood

Trouw, 7 november 2009

Een Franse jager heeft op donderdag 5 november 2009 Lepelaar Harrie, die vanuit Nederland op weg was naar het overwinteringsgebied in Mauretanië, bij Duinkerken uit de lucht geschoten.

Lepelaar Harrie kroop afgelopen zomer in Den Oever uit het ei en werd door Otto Overdijg van Natuurmonumenten geringd. Hij vloog in oktober naar Zeeland waar hij neerstreek op Dwars in den Weg, een eilandje bij Brouwershaven. Daarna stak Harrie België over en streek neer in het duinmeer Platier d'Oye bij Duinkerken. Vlak buiten het reservaat, bij Gravelines, stonden de jagers klaar. De jager gaf de zender van Harrie aan een vogelaar, die deze terugstuurde. Kort daarop werd een andere Lepelaar bij een asiel afgegeven. Het dier was geraakt door een schot hagel en had een gebroken ondersnavel. Een dierenarts heeft deze Lepelaar uit zijn lijden moeten verlossen. Jaarlijks worden ongeveer veertig Lepelaars in Frankrijk doodgeschoten.

Over hetzelfde onderwerp een artikel in De Telegraaf van 7 november, in de Leeuwarder Courant van 9 en van 11 november en in de Texelse Courant van 12 november 2009.

Leeuwarder weidevogels gaan naar Littenseradiel

Leeuwarder Courant, 7 november 2009
De gemeente Leeuwarden en Rijkswaterstaat willen voor de weidevogels aan de zuid- en westkant van de stad in allerijl asiel regelen op boerenland in Litten-

seradiel of Boarnsterhim. Dit blijkt uit een vertrouwelijk advies aan de provincie. Er is in totaal zeshonderd hectare vervangend broedgebied nodig waarvan bijna de helft in de winter van 2009-'10 moet worden klaargemaakt. De nieuwe autoweg Haak kan pas worden aangelegd als de compensatiegrond 'broedrijp' is. Onder regie van de provincie wordt vooral gemikt op contracten voor particulier natuurbeheer met een looptijd van dertig jaar. Hiermee is een bedrag tussen de € 6,5 en € 8,5 miljoen gemoeid. De hectares die nodig zijn als compensatie, moeten worden gevonden op aanpalende percelen waar nu nog weinig of geen Grutto's broeden. Met waterpeilverhoging en een ander maai- en bemestingsregime moeten de nieuwe broedterreinen in korte tijd aantrekkelijk worden gemaakt. Over hetzelfde onderwerp een artikel elders in hetzelfde dagblad van 7 november 2009.

Zomertarwe voor winterse weidevogels

NRC Handelsblad, 7-8 november 2009

Laat 's winters wat graan op de akker staan en de akkervogels bloeien op. Op de hamsterakker bij 't Rooth, de oudste van de zeven hamsterreservaten in Zuid-Limburg, komen weinig hamsters maar des te meer vogels. Een telling in november leerde dat 389 Geelgorzen op de korrels op de hamsterakker waren afgekomen. Daarnaast kwamen er 165 Ringmussen, 341 Kneutjes, 182 Groenlingen, 27 Veldleeuweriken en 4.600 Houtduiven! Op de akker staat Zomertarwe, Korrelmaïs, Bladrammenas en Luzerne. Later in de winterperiode worden tarweveldjes ook voor Kepen onweerstaanbaar. Rietgorzen druppelen later binnen vanaf begin februari. Het blijkt dat akkervogels met eenvoudige middelen te redden zijn: brede akkerranden en graan in de winter. Ook helpt het als boeren de randen van hun akkers braak laten liggen. De randen moeten minimaal negen meter breed zijn en ingezaaid worden met diverse soorten kruiden en gewassen.

Hond is nieuwste wapen tegen de ganzenoverlast

de Volkskrant, 12 november 2009

Elk jaar overwinteren er meer ganzen. Vele boeren klagen. De bordercollie jaagt ze

Zomertarwe helpt vogels in de winter.

Foto: Wim Smeets.

weg. Veertig boeren doen mee aan een project om tot april de ganzen niet af te schieten maar te verjagen door middel van een hond. Volgens de initiatiefnemers werkt het. Ganzen hebben een lerend vermogen. Als ze telkens uit een weiland worden verjaagd verdwijnen zij van het weiland. De proef in Friesland komt voort uit een prijsvraag die de fractie van de Partij voor de Dieren in Noord-Holland vorig jaar uitschreef. De partij zocht alternatieven voor het afschieten en wegvangen van ganzen. De proef vindt plaats in Friesland omdat daar de meeste vogels overwinteren.

Over hetzelfde onderwerp een artikel in Trouw van 2 december 2009.

Smokkelen van vogels: celstraf geëist *Dagblad van het Noorden, 14 november 2009*

Voor het vangen en naar Nederland smokkelen van beschermde inheemse vogels en boomkijkers hoorde een vijftigjarige inwoner uit Emmen voor de Asser rechtbank twee jaar celstraf waarvan de helft voorwaardelijk eisen. Bij zijn aanhouding in juni 2008, net over de Nederlands-Belgische grens in Maastricht,

trof de politie in zijn auto naast Wielewalen en Roodkopklauwieren ook een aanzienlijke som geld aan. Als het aan de officier van justitie ligt is de verdachte ruim de helft van het geld en zijn auto kwijt. In de enorme volière van de verdachte trof de politie honderdvijftig vogels aan die niet of niet correct waren geringd. Hij gaf toe jonge vogels in Zuid-Frankrijk uit het nest te hebben gehaald. De vogels werden vervoerd in een bak onder de bijrijderstoel. In deze zaak zijn verscheidene verdachten personen aangehouden die met de verdachte samenwerkten. Ook zij kregen (cel)straffen.

Vogels en grote dieren worden het best beschermd

NRC Handelsblad, 19 november 2009

Leuke dieren zoals vogels en zoogdieren maken de meeste kans op bescherming, lelijke dieren zoals insecten en ongewervelden het minst. Dat concludeert bioloog Edo Knegtering in zijn proefschrift. Hij bestudeerde wetgeving tussen 1857 en 1995 en legde vertegenwoordigers van de Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB, de vereniging Natuurmonumenten en de Land- en Tuinbouw Organisatie

Nederland beschermingsmaatregelen voor zestien verschillende dieren voor. Vogels werden het meest gewaardeerd. Zij krijgen ook de meeste beschermende maatregelen. De Nachtegaal was in 1880 de eerste beschermde diersoort in Nederland. De meeste kans hebben niet schadelijke, grotere vogels zoals de Lepelaar. Bescherming van zoogdieren kwam pas in 1973 op gang. Grotere dieren waren lange tijd vooral interessant voor jacht en visserij, waardoor bescherming achterwege bleef. Er staan ongeveer vierduizend soorten op de Rode Lijsten. Slechts een deel daarvan wordt wettelijk beschermd. Over hetzelfde onderwerp een artikel in Trouw van 18 november 2009.

Conflict over lot van Dwerggans

Noordhollands Dagblad/Schager Courant, 16 november 2009

Vuurpijlen suizen door de lucht, er klinken geweerschoten en jachthonden rennen blaffend door het gras. En dat alles om enkele tientallen zeldzame Dwerggansen uit het gebied de Abtskolk en De Putten weg te houden. Het gebied is deels van Natuurmonumenten en deels van Staatsbosbeheer. Het hele gebied valt onder de Natuurbeschermingswet, Flora en

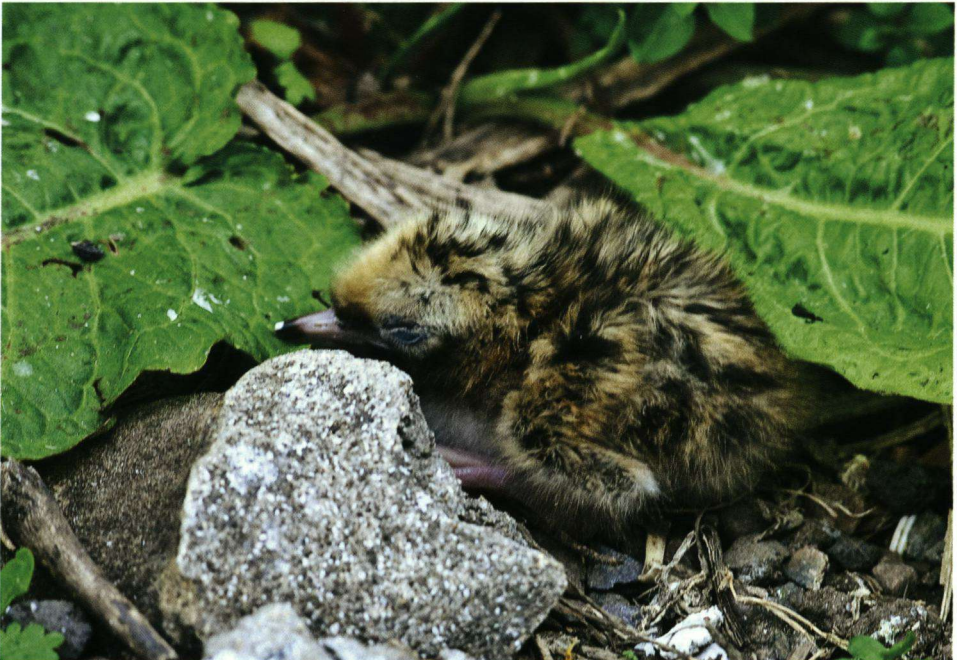
faunawet, de Europese Vogelrichtlijn en Natura 2000. Er zijn vele redenen om dit door zout kwelwater beïnvloede antieke land een supernatuurstatus te geven. Het belangrijkste is de aanwezigheid van enkele tientallen Dwerggansen die er tussen oktober en april overwinteren. Zij dreigen uit te sterven, er zijn nog slechts een paar honderd broedparen. In de ganzenperiode mag er geen verstoring plaatsvinden en ook geen jacht op soorten waarvan de jacht in principe is toegestaan, maar die in het rust- en foerageergebied van de Dwerggansen verblijven. De provincie heeft ingegrepen. De boeren en jagers is te verstaan gegeven dat ze zwaar in overtreding zijn en dat er vervolging dreigt.

'Wilsters' mijden weilanden

Zuidwesthoek

Leeuwarder Courant, 28 november 2009

Wie Goudplevieren wil zien gaat in het najaar naar de Friese Zuidwesthoek. Daar zitten de 'Wilsters' met duizenden tegelijk in de weilanden. Althans, zo is het altijd geweest. De vogelwereld verandert, de Goudplevieren voelen zich niet meer zo thuis in het binnenland. Zij verhuizen naar de kust. De ontwikkeling van deze

Visdieven lijden honger voor de kust van Andijk.

Foto: Wim Smeets.

vogelsoort is illustratief voor de trekkende steltlopers die het Nederlandse boerenland aandoen. In de Vogelbalans (red.: op de Sovon-dag in Nijmegen gepresenteerd) wordt gesproken van de leegloop van het agrarisch gebied met als oorzaak de moderne landbouwmethoden. Door verdroging, mestinjectie en het scheuren en het steeds opnieuw inzaaien van grasland voelt de Goudplevier zich hier niet meer thuis. Dat het gras hoog staat tot laat in het najaar is ook al geen gunstige omstandigheid. De vogel kan daardoor moeilijker bij zijn voedsel.

Grutto eindigt in Afrikaanse soeppan
Leeuwarder Courant, 4 december 2009

Het zit de onderzoekers die de voor- en najaarstrek van vijftien met satellietzenders uitgeruste vrouwelijke Grutto's volgen, niet mee (zie ook *het Vogeljaar* 57(5): 223). Nog maar vijf van de vijftien zendertjes geven een signaal. Acht kampen mogelijk met het uitvallen van de batterij. Een Grutto ('Molkwar') is vermoedelijk dood en 'Gaast' is zeker dood. Alle vijftien Grutto's kregen een naam van een plaats uit de Friese Zuidwesthoek. Grutto 'It Heidenskip' haalde eerder het nieuws door in 48 uur vanuit Friesland naar Senegal te vliegen. Molkwar is waarschijnlijk in de buurt van het nest omgekomen. Gaast trok na de broedperiode in juni via Spanje en Senegal naar Guinee-Bissau. Daar bleef ze drie maanden en vloog daarna naar de binnendelta van de Niger in Mali. Een plaatselijke vogelvanger ving haar per ongeluk in een visnet en diende vervolgens deze Grutto voor consumptie op. Een medewerker van Wetlands International ging op zoek en vond de visser die de Grutto gevangen had. De zender is teruggegeven.

Over hetzelfde onderwerp een artikel in Trouw van 5 december 2009.

Visdieven lijden honger voor de kust van Andijk

Noordhollands Dagblad, 15 december 2009

Het gaat de Visdieven van De Kreupel niet goed. De Kreupel – Europa's grootste kolonie, gelegen op het onlangs aangelegde vogeleiland in het IJsselmeer bij Andijk – heeft te weinig voedsel om

jongen te voeden. Op De Kreupel broedden in 2009 ongeveer vijfduizend paartjes Visdieven. Zij brachten maar enkele honderden jongen groot. Onderzoek wijst uit dat dit komt door een tekort aan volwassen Spiering, de voornaamste voedselbron.

Trekvogels passen zich slecht aan

De Telegraaf, 16 december 2009

Biologen en vogelonderzoekers wijten de achteruitgang van trekvogels in onze bossen aan de klimaatverandering. Het aantal Nachtegalen is de afgelopen 25 jaar met 37% afgenomen. Spotvogels zelfs met 85%. Volgens deskundigen in een voor- aanstaand Brits wetenschappelijk tijdschrift hebben de trekvogels zich onvoldoende aangepast aan het feit dat de lente tegenwoordig gemiddeld twee weken eerder begint dan normaal. Zodra de eerste blaadjes aan de bomen komen, verschijnen ook de rupsen. De rupsenpiek is echter al voorbij als de vogels weer in Nederland terugkeren.

Zie voor aanpassing van de Bonte Vliegenvanger aan het warmere Europese voorjaar een bericht in *het Vogeljaar* 57(5): 220. Over de invloed van de klimaatverandering op Franse vogels een bericht in *het Vogeljaar* 57(2): 77.

■ W.G.G. Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, (033) 298 31 47, e-mail: smeets.foto@casema.nl.